

Економски просперитет и српски капитализам

Економски просперитет и српски капитализам

rs.politsturm.com

2025-05-25

4 мин. читања

Професор економије Павле Петровић рекао је да Србија има систем државног капитализма са елементима олигархије, о чему се овде ради?

Детаљи. Павле Петровић професор економије и некадашњи председник Фискалног савета на питање да ли је Србија затворена у систему који не обезбеђује економски просперитет одговорио је са „да“.

►Он такође описује српску привреду као државно капиталистичку са елементима олигархије. Разлог за ово тренутно стање он налази управо у некаквим slabим институцијама и мању инвестиција из приватног сектора. Поручује нам да треба да се угледамо на државе које су чланице ЕУ где приватни сектор игра већу улогу у привреди.

Треба да знате. Прву ствар коју ћемо одмах критиковати код професора је мисао да ће "јаке" или "слабе" институције правити икакву разлику у привреди. Државне институције као и држава нису ван класне организације. Оне раде у интересима одређених владајућих класа тако да колико год јаке или слабе институције биле у Србији њихов класни карактер ће остати исти: оне ће радити у интересу капиталиста.

►Још једна битна ствар је мишљење да се државна и приватна предузећа разликују у капитализму. Обе врсте предузећа имају конкуренцију на тржишту и производе за профит, ако државна предузећа стварају велики профит биће приватизована и дата у руке одређеном капиталисти, али ако је одређено државно предузеће непрофитабилно али неопходно за опстанак целокупног капиталистичког система (здравство на пример) онда ће остати у државном власништву и радници ће морати да плаћају веће порезе.

►Сада се можемо позабавити и темом економског просперитета и олигархије. Прво морамо дефинисати појмове: олигархија у суштини значи владавина неколицине док се економски просперитет једне особе (бар што се тиче радника) у капиталистичком друштву може описати као примање добре (довољно добре за "комфоран" живот) и сигурне плате (особа неће изгубити свој посао и инфлација неће имати превелики утицај на одређен стандард живота).

►Професор као и многи други либерали нам говори да олигархија не постоји тамо где су институције „јаке“, као и да већина становништва у таквим земљама живи у просперитету. Овде се очигледно мисли на државе попут Немачке, Француске, САД, Британије, Шведске, Холандије итд.

►Олигархија као таква је неизбежна и чак својствена капиталистичком друштву које је класно подељено, ово можемо видети на пример у Америци или Холандији где су институције „слободне“ и „независне“ и где је председничка моћ за унутрашњу политику релативно мала, али чак и са свим овим различитим формама државе она и даље ради за остварење интереса одређених капиталистичких група.

►Економски просперитет радничке класе у капитализму је такође немогућа ствар, чак и у државама које имају "добар" капитализам (исте државе које имају "јаке" институције). Један од главних разлога зашто је животни стандард бољи у овим западним и нордијским земљама је због развоја самог

капитализма, то јест целокупне продуктивности рада (нестанак радне снаге која мигрира из села у град презасићујући тржиште рада и последично држећи цене радне снаге доле) и наравно, још битнији фактор борба радничке класе за боље услове најамног ропства. У нашем чланку смо показали како се радничка класа у ЕУ бори за боље услове.

► Такође на тему „економског просперитета“ радничке класе можемо очигледно видети намере професора - он би својим изјавама хтео да обмањује раднике у Србији бајкама о богатству радника у (бившим) државама благостања. Да ли стварно не постоји антагонизам интереса између радника и капиталиста у тим државама и да ли њихов маргинално бољи материјални положај треба да буде икакав идеал за раднике у зависним капиталистичким државама?

► На ову тему цитираћемо Карл Маркса из његовог дела "Најамни рад и Капитал":

“Значајно повећање надница претпоставља брз раст продуктивног капитала. Брз раст продуктивног капитала повлачи за собом исто тако брз раст богатства, луксуза, друштвених потреба и друштвених уживања. Стога, иако су се уживања радника повећала, друштвено задовољство које она пружају је опало у поређењу са повећаним уживањима капиталисте, која су раднику недоступна, у поређењу са степеном развоја друштва уопште. Наше потребе и уживања потичу из друштва; зато их меримо у односу на друштво; не меримо их у односу на предмете који служе њиховом задовољењу. Пошто су друштвене природе, оне су релативне природе.”

► Даље такође видимо:

“Ако, на пример, у годинама доброг пословања плате порасту за 5 одсто, док профити порасту за 30 одсто, пропорционална, релативна плата није порасла, већ опала. Ако, дакле, доходак радника расте са брзим растом капитала, истовремено долази до ширења друштвеног јаза који раздваја радника од капиталисте, до повећања моћи капитала над радом, веће зависности рада од капитала.”

► Друштвена пракса потврђује ово. Ако погледамо податке о неједнакости прихода (што је само последича неједнакости богатства) који нам говоре да је удео прихода 50% светских одраслих радника упола мањи од онога што је био 1820. године. Још један пример из стварног живота можемо видети и у ЕУ, где најбогатијих 10% становништва држи чак 67% друштвеног богатства док 50% становништва држи само 1,2%.

► Шта нам све ово говори? Пре свега, како се капитализам развија, он ствара нове друштвене жеље, потребе и друштвено богатство. У овом процесу радничка класа се бори за веће плате и привидно добија више, али заправо у реалности све мање и мање од укупног производа. Њена друштвена позиција све више и више тоне када се упореди са капиталистом. Видимо суштину либералних идеолога када указују на државе „доброг“ капитализма, покушавајући да убеди раднике својих земаља да треба да се тотално подреде капиталистима, односно некаквом измишљеном заједничком интересу радника и капиталиста кроз метафоре попут „Растућа плима подиже све чамце“. Током раста капиталистичке привреде, они нам говоре, све класе расту заједно. Као што је Маркс показао још пре 200 година, међутим, ово нема никакве везе са реалношћу.

► Кроз овај параграф смо претпоставили да је апсолутни раст животног стандарда (у смислу апсолутног раста плата) константан кроз синдикалну борбу, али ово у реалности није истина. Не само што су радници релативно

сиромашнији (уживају у све мање и мање богатства које су они сами створили, а капиталисти већински присвојили), него чак и тај бедни апсолутни раст капиталисти константно покушавају да присвоје. Ово се најчешће види кроз инфлацију.

► Тако су у 2023. години реални приходи грађана опали у скоро свим земљама ЕУ због инфлације и упркос расту корпоративних профита. У Немачкој су реални приходи пали за 1,3%, док су корпоративни профити порасли за 1%; у Италији приходи су пали за 2,3%, док су профити порасли за 1,3%; у Чешкој 4,6% и 5,4%, респективно; у Француској - 0,2% и 1,4%; и тако даље.

► У просеку, реални приходи грађана ЕУ пали су за 0,2% у 2023. години, док су профити порасли за 1,9% . Шта је ово него доказ непомирљивих класних противречности?

► За крај можемо рећи да је сигурност посла нешто немогуће обезбедити под капитализмом чак и у уређеним земљама попут Немачке где десетине хиљада радника губе своја радна места и падају у апсолутно сиромаштво.

Закључак. Капиталистички начин производње је још одавно надживео своју историјску неопходност, време је за нови историјски неизбежан и неопходан социјалистички начин производње где неће бити експлоатације човека од стране човека, класних подела, неједнакости и незапослености. Сви ови фактори су основа за комплетан физички и ментални развој сваке индивидуе, а не само за мањину која присваја скоро цело богатство које радничка класа ствара.

Оригинални чланак